

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ГРОМАДЯНСЬКИЙ ЦЕНТР ПРАВОВИХ ІНІЦІАТИВ

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ КОНСТИТУЦІОНАЛІСТИКИ

Випуск 4
Конституційне гуманітарне право

Навчальний посібник

За загальною редакцією

*А. Р. Крусян, доктора юридичних наук, професора,
А. А. Єзерова, кандидата юридичних наук, доцента*

Київ
Юрінком Інтер
2018

Рецензенти:

Мяловицька Н. А., доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доцент;

Пережняк Б. А., кандидат юридичних наук, професор кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцент, заслужений юрист України.

*Рекомендовано Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 26 грудня 2017 р.)*

Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. / Н. В. Аніщук, М. В. Афанасьєва, Н. М. Бакаянова та ін.; за заг. ред. А. Р. Крусян та А. А. Єзерова. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 524 с. (Серія «Проблеми сучасної конституціоналістики». Вип. 4: Конституційне гуманітарне право).

ISBN 978-966-667-457-2

ISBN 978-966-667-708-5 (Випуск 4)

Навчальний посібник містить тематичний матеріал, який є нетрадиційним для навчального курсу конституційного права. Передбачається, що логіка змісту і розміщення матеріалу дасть науково-освітній і практично-прикладний поштовх для розвитку конституційного права та підготовки вітчизняних фахівців. У посібнику зроблена спроба вирішення проблеми нових знань, які не отримали єдиного розуміння в науці, освіті, практиці, не мають достатнього наукового обґрунтування, структури, місця в навчальному курсі.

У сучасних умовах конституційного розвитку України складаються сприятливі обставини щодо формування та виокремлення у системі вітчизняного конституційного права такої його гуманітарної складової як конституційне гуманітарне право. Звідси важливим є створення науково-практичної парадигми конституційного гуманітарного права, що буде сприяти формуванню та подальшому розвитку громадянського суспільства та утвердженню України як демократичної держави, в якій людина є найвищою цінністю.

Метою навчального посібника є системний виклад та формулювання основ концептуальної парадигми конституційного гуманітарного права.

Структурно посібник складається з розділів, що кореспондують змісту конституційного гуманітарного права як інституту конституційного права, складовими якого є: конституційно-правовий статус суб'єктів гуманітарного права — людини та громадянського суспільства (його інститутів); громадянські (правові) стани особистості (громадянство, іноземство, безгромадянство, полігромадянство); система забезпечення та механізм захисту прав і свобод людини та громадянина.

Для студентів, аспірантів, викладачів юридичних навчальних закладів.

УДК 342.4(477)(075)

ISBN 978-966-667-457-2

ISBN 978-966-667-708-5 (Випуск 4)

© Колектив авторів, 2018

© Юрінком Інтер, 2018

**Присвячено
20-річчю Національного університету
«Одеська юридична академія»
та 170-річчю юридичної освіти в Одесі**

Зміст

Передмова	6
Розділ 1	
КОНСТИТУЦІЙНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО: КОНЦЕПТУАЛЬНА ПАРАДИГМА	8
1.1. Людський вимір права: доктринальна ретроспектива і сучасна постановка проблеми	8
1.2. Природа конституційного гуманітарного права України: концептуальний аспект	21
1.3. Глобалізація доктрини і стандартів прав і свобод людини	37
1.4. Міжнародні стандарти гуманітарного права	48
1.5. Конституція України як базовий національний законодавчий інструмент національної імплементації міжнародних «праволюдських» стандартів	56
Розділ 2	
ЛЮДИНА ТА ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ОСОБИСТОСТІ	66
2.1. Людина як фундаментальна категорія сучасної конституціоналістики	66
2.2. Дуальність «людина — громадянське суспільство»	87
2.3. Нормативність Конституції і права людини	103
2.4. Зловживання суб'єктивним конституційним правом	126
Розділ 3	
ГРОМАДЯНСЬКІ СТАНИ ОСОБИСТОСТІ	140
3.1. Інститут громадянства та підданства. Громадянство України	140
3.2. Правовий статус іноземців та основні правові режими, що надаються іноземцям	159
3.3. Конституційно-правовий статус біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, закордонних українців, іммігрантів в Україні	179
3.4. Проблема полігромадянства	191
3.5. Транснаціоналізація інституту громадянства та особливі випадки полігромадянства	207

Розділ 4**КАТАЛОГ ПРАВ, СВОБОД ТА ОБОВ'ЯЗКІВ
ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА**

4.1. Поняття і система конституційних прав і свобод людини та громадянина в контексті новітніх реалій суспільного і державного розвитку	218
4.2. Інформаційні права людини: умови обмеження і реалізації	232
4.3. Біологічні права людини: від антиутопічних витоків, біомедичних технологічних досягнень і етичних проблем — до їх нормативного закріплення і питань класифікації	247
4.4. Права людини для осіб, що належать до ЛГБТИ-спільноти	269
4.5. Права жінок	289
4.6. Права дитини	308
4.7. Проблема колективних прав	324
4.8. Муніципальні права людини в умовах глобалізації	343
4.9. Конституційні обов'язки людини і громадянина	359

Розділ 5**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД
ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ**

5.1. Поняття та зміст конституційно-правового механізму забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина	381
5.2. Стабільність законодавства як складова верховенства права та запобіжник порушень прав людини	397
5.3. Європейський механізм гарантування та захисту прав людини	415
5.4. Захист прав і свобод людини та громадянина Конституційним Судом України	438
5.5. Захист прав і свобод людини і громадянина судовими органами	456
5.6. Омбудсмен в механізмі захисту прав і свобод людини та громадянина	467
5.7. Захист прав і свобод людини та громадянина поліцією України	485
5.8. Захист прав і свобод людини та громадянина адвокатурою України	498

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА СПЕЦІАЛЬНОГО КУРСУ
«КОНСТИТУЦІЙНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО»**

«КОНСТИТУЦІЙНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО»	518
Колектив авторів	522